

KONJUNKTURBREV

BILD 1. IKEM-INDEX FÖR PERIODEN Q3 2016–Q4 2020 ÖVER INHEMSK FÖRSÄLJNING SAMT EXPORTEN. INDEXVÄRDE UNDER 100 MARKERAR AVMATTNING (KONTRAKTION) I VOLYM.

Källa: IKEM

Kundefterfrågan och krav från medarbetare drivkrafter för hållbar omställning

Det omtumlande pandemiåret 2020 ligger nu bakom oss. Den femtedel av svensk industri som utgörs av kemi-relaterad produktion, läkemedel, kemi, plast och gummi samt raffinaderi, påverkades inledningsvis tydligt negativt. Under kvartal fyra lyckas de försvara de produktionsnivåer som rädde före krisen (årstakt). När EU nu för att lindra krisen ökar budgeten för grön omställning kan IKEM konstatera att för kemiindustrin drivs övergången mot hållbar produktion till stor del av kundefterfrågan och krav från nya och befintliga medarbetare.

Under första halvåret 2020 var det kemi- samt plast- och gummi de delbranscher inom IKEM-sfären som påverkades mest negativt av nedstängda ekonomier runt om i världen. När återhämtningen runt om i världen nu tar fart är det omvänt de delbranscherna som uppvisat den snabbaste produktionstillväxten, betydligt snabbare än läkemedelsindustrin och raffinaderierna.

Sammantaget för hela kemiindustrin (inklusive läkemedel och raffinaderi) visade det fjärde kvartalet 2020 en viss ökning i sålda volymer, både på den inhemska marknaden

och på den avgörande exportmarknaden där index landade på 101 respektive 102 (indexvärde 100 motsvarar oförändrad utveckling, årstakt).

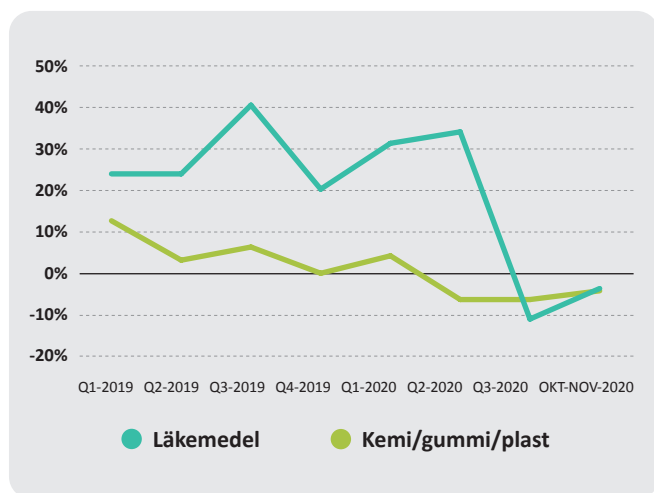
Uppbrutet på kemi, plast och gummi respektive läkemedel och raffinaderi landade index för kvartalet på 106 respektive 99. Det betyder att kemi, plast och gummi till och med passerade produktionsvolymerna från 2019, medan läkemedel/raffinaderi mer eller mindre låg på oförändrad nivå.

Det stämmer bra med den bild officiella svenska exportstatistiken ger. Enligt den upplevde läkemedelsindustrin ett starkt första halvår 2020, medan andra halvåret innebar negativ utveckling (juli-nov).

En delförklaring till den svaga utvecklingen för läkemedelsindustrin under andra halvåret är förmodligen starka jämförelsetal från andra halvåret 2019. Exporten ökade då med hela 31 procent (årstakt). Välfyllda medicinförråd runt om världen kan också tillfälligt ha minskat efterfrågan på den svenskproducerade läkemedelsportföljen.

BILD 2. EXPORTUTVECKLINGEN (VÄRDE) FÖR LÄKEMEDEL RESPEKTIVE KEMI/GUMMI/PLAST, Q1 2019 T O M NOV 2020.

Källa: SCB, SPIN

DYRARE RÅVAROR MINSKAR LÖNSAMHETEN

Med den relativt snabba återhämtningen i den globala konjunkturen följer också ett ökat kostnadstryck på centrala rå/insatsvaror till kemiindustrin, liksom för transporter och andra företagstjänster. Av index (96) framgår dock att kostnaderna för IKEM-företagen, totalt sett, fortfarande var något lägre än under motsvarande period 2019. Även en starkare SEK har alltsedan slutet av mars 2020 lindrat delar av prisuppgångarna på de internationellt prissatta råvaror som används inom svensk kemiindustri.

I förhållande till det tydliga kostnadstappet under det andra kvartalet är det dock en tydlig återgång mot kostnadsinflation på insatsvaror till kemiindustrin. I korten framöver ligger därför fortsatta kostnadsökningar. Samtidigt är den globala marknaden ännu inte redo att acceptera några större prisökningar från producenterna/leverantörerna av förädlade industriprodukter. Det kan delvis förklara varför lönsamheten, totalt sett inom IKEM, inte överträffar fjolårets nivå under kvartal fyra – trots en volymmässig återställare och en stark efterfrågan.

TILLVÄXTEN INOM LÄKEMEDEL-INDUSTRIN HAR STANNAT AV

Mot bakgrund att den globala ekonomin så sent som vid halvårsskiftet förutspåddes falla avgrundsdjupt under 2020, går det nu att glädja sig åt att fallet snarare landar på "endast" 3,5 procent (IMF). I Sverige, liksom i resten av världen, är det de inhemska tjänstenäringsarna som är hårdast drabbade. I stark kontrast mot den globala industriproduktionen som dök snabbt, men också snabbt återhämtade sig.

Global handel har analogt, efter att vid inledningen av pandemin ha tappat 20 procent i volym enskilda månader (årstakt), åter börjat växa. Och även om den andra vägen av pandemin och försenade vaccinleveranser har kastat grus i tillväxtmaskineriet, är grundantagandet för 2021 fortfarande att vägen är utstakad mot en allt snabbare ekonomisk tillväxt. IMF spår exempelvis en global tillväxt på 5,5 procent innevarande år.

TABELL 1. UTFALLET I Q4 I IKEM-INDEX. IKEM-TOTALT SAMT UPPDELAT PÅ KEMI/GUMMI/PLAST OCH LÄKEMEDEL/RAFFINADERI. PROGNOIS FÖR 1H 2021. Källa: IKEM

	Q4 2020						Prognos 1H 2021	
	Inhemska	Export	Anställda	Investeringar	Inköpskostnader	Rörelsevinst	Produktion (volym)	Anställda
Kemi/gummi/plast	101	106	102	102	99	96	116	106
Läkemedel/raffinaderi	101	99	110	101	92	101	106	97
Totalt	101	102	106	101	95	99	111	102

I IKEM-företagens produktionsprognos över första halvåret 2021 märks det tydligt att de mest konjunkturkänsliga företagen, kemi-, plast- och gummiindustri, räknar med det största uppsvinget. Prognosen för produktionen ligger på index 116 vilket signalerar en tydlig tillväxt för perioden. Motsvarande index för läkemedel och raffinaderi ligger på 106, vilket också signalerar tillväxt, men på beskedligare nivåer. Det kan bero på att läkemedelsindustrin jämförs mot klart utmanande produktionsvolymerna från första halvåret 2020. Exportvärdet ökade då med 35 procent. Också en mindre tillväxt inom läkemedelsindustrin är mot den bakgrunden en prestation.

IKEM-företagen drog under den värsta fasen av pandemin (Q2 och Q3) tydligt ner på sina investeringar (årstakt). I IKEM:s konjunkturenkät för kvartal tre uppgav 53 procent av företagen att de senarelagt delar av sina investeringar på grund av pandemin. Störningarna i de globala värdekedjorna vid inledningen av pandemin var en delförklaring. Samtidigt som enbart osäkerheten om vart den globala krisen skulle föra oss var anledning nog för företagen att pausa redan planerade investeringar. I konjunkturenkäten för kvartal tre 2020 uppgav 53 procent av företagen att de senarelagt delar av sina investeringar på grund av pandemin. Av resultatet för kvartal fyra att döma är företagen nu åter igång med sina investeringar, enligt index ökade investeringarna något i jämförelse med Q4 2019. Samtidigt borde det underliggande behovet av att ytterligare öka takten i investeringarna vara stort, mot bakgrund av tidigare uppskjutna investeringar. Men också för att klara omställningen till mer hållbar produktion. På ett aggregerat internationellt plan är det just denna investeringslogik som driver den underliggande tillväxten.

FORTSATT KOMPETENSBRIST

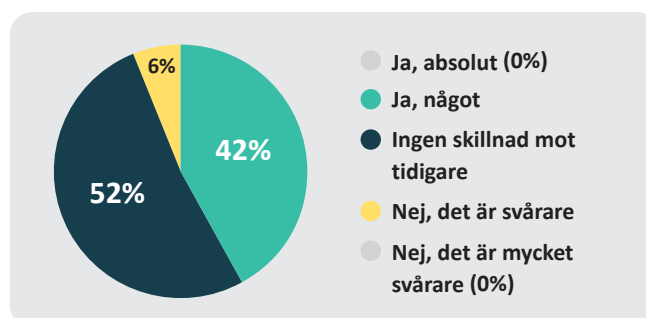
Pandemiåret 2020 har inte inneburit neddragningar i personalstyrkan inom svensk kemirelaterad industri, även om en del företag har utnyttjat möjligheterna att korttidspermittera. Så fort produktionen återgått till det normala har dock företagen återgått till full personalstyrka. Som genomsnitt ökade antalet sysselsatta inom svensk kemiindustri med 1 procent 2020 (jämfört med 2019).

Har då läget på arbetsmarknaden med en hög arbetslöshet underlättat för IKEM-företagen att hitta eftersökt kompetens?

En förhållandevis stor andel, 42 procent av företagen, tyckte sig märka en viss förenkling. En majoritet av företagen upplever dock inte att det blivit lättare. Det beror troligen på att den typ av specialistkompetens som IKEM-företagen söker är klart begränsad och att de endast i undantagsfall, av konjunkturskäl, lämnat sina anställningar. Sannolikt kommer därför de IKEM-företag som vill expandera och/eller ersätta personal som går i pension även fortsättningsvis utmanas av den allmänna kompetensbrist som råder i samhället.

BILD 3. UPPLÉVER FÖRETAGET, TOTALT SETT, ATT DET UNDER DET SENASTE ÅRET BLIVIT ENKLARE ATT FINNA EFTERSÖKT KOMPETENS TILL FÖRETAGET?

Källa: IKEM

FÖRETAGEN ENGAGERADE I HÅLLBAR OMSTÄLLNING

Den kemirelaterade industrin, sitter på många lösningarna kring hur världen kan bli mer hållbar, miljömässigt, socialt och ekonomiskt. Det handlar om allt från batterier och solceller, till läkemedel och minskade energiåtgång. Men självklart måste även själva tillverkningsprocesserna, råvarorna och produkterna bli mer hållbara. Det är också något som företagen är medvetna om. När de fick frågan om sitt hållbarhetsarbete så angav hela 85 procent att hållbarhetsfrågorna tagit sig ännu högre upp på företagets dagordning under det senaste året.

Hur står sig då svensk industri i en internationell jämförelse när det gäller omställning till hållbar produktion? Enligt företagen själva ligger deras egna företag bra till. Hela 88 procent bedömer att de ligger före eller långt före sina konkurrenter.

KLIMATET VIKTIG HÅLLBARHETSFRÅGA

Klimatsmart produktion ligger högt på agendan för kemiindustrin. Det handlar om att ställa om till koldioxidneutral produktion (84 %), men även om klimatneutrala råvaror (44 %).

Engagemanget i hållbarhetsfrågorna är dock betydligt bredare än så. Social hållbarhet hos underleverantörer och deras leverantörer anges av över hälften av företagen (54 %) som en aspekt på hållbarhet, nära hälften anger att med sin produktion bidra till kundernas ökade hållbarhet (49 %).

Vi kan också konstatera att de allra flesta (78 %) har verkställt planerade investeringar som ska leda till mer hållbar produktion. En mindre andel av företagen om 16 procent uppger dock fortfarande att investeringar skjutits något på framtiden. För 5 procent av företagen har investeringarna tidigare lagts.

Utöver egna drivkrafter att ställa om produktionen kommer trycket även från andra. Viktigast är ökat tryck från

TABELL 2. I FÖRHÅLLANDE TILL FÖRETAGETS UTLÄNDSKA KONKURRENTER, HUR LÅNGT HAR ERT FÖRETAG KOMMIT PÅ VÄGEN MOT EN MER HÅLLBAR PRODUKTION MED HJÄLP AV DEN TEKNIK OCH KUNSKAP SOM FINNS TILLGÄNGLIG IDAG. FÖRETAGET:

Källa: IKEM

Ligger långt efter konkurrenterna	0%
Ligger efter konkurrenterna	1%
Är på samma nivå som konkurrenterna	10%
Ligger före konkurrenterna	85%
Ligger långt före konkurrenterna	3%
Vet ej	1%

TABELL 3. VILKA ASPEKTER LÄGGER ERT FÖRETAG IN I BEGREPPE "HÅLLBAR PRODUKTION"? (FLERA VAL MÖJLIGT, VIKTAT)

Källa: IKEM

Koldioxidneutral produktion	84%
Koldioxidneutrala råvaror	44%
Möjliggör ökad hållbarhet i kundledet	49%
Social hållbarhet hos underleverantörer och deras underleverantörer	54%
Ekonomisk hållbarhet	33%
Andra miljömässiga faktorer	37%
Annat	5%

kunder och medarbetare, samt möjligheten att attrahera nya medarbetare. Krav från myndigheter och lagstiftare och finansiärer är också viktiga, men rankas inte som riktigt lika starka drivkrafter. Detta inger hopp då omställning innebär utveckling av nya lösningar, vilket ställer krav på samarbete mellan kunder, leverantörer och personal. Att drivkraften är så hög från dessa håll visar att dialogen är i gång i värdekedjorna.

Sammantaget pekar undersökningen på att vilja och drivkrafter för omställningen till en mer hållbar produktion finns hos de svenska kemiföretagen. Vi ser också att industrin i Sverige har en styrkeposition jämfört med sina konkurrenter. Det är en bra, men det är en position som måste försvaras. Sedan tidigare vet vi att det finns utmaningar

som långsamma miljöstillståndsprocesser, kompetensbrist samt otillräckligt med el till konkurrenskraftiga priser för elektrifiering.

Vi vet också att investeringarna som krävs för hållbar produktion är oerhört stora och att det innebär högre priser för kunderna. För att företagen ska våga göra investeringarna krävs därför EU-åtgärder som gör att kunderna inte kan köpa sina produkter från platser i världen med lägre krav.

När vi nu går in i en period av stora stöd för hållbar produktion från EU behöver svenska staten även säkerställa att svenska produktionsanläggningar får likvärdiga villkor som konkurrenter i andra länder. Annars kan Sverige förlora sitt försprång.

TABELL 4. VILKA ÄR DE FRÄMSTA DRIVKRAFTERNA BAKOM FÖRETAGETS OMSTÄLLNING MOT EN MER HÅLLBAR PRODUKTION? (FLERA VAL MÖJLIGT, VIKTAT)

Källa: IKEM

Krav från myndigheter och lagstiftare	36%
Krav från personalen att ligga i framkant	43%
Ökad möjlighet att attrahera nya medarbetare	55%
Ökat tryck från kunder	59%
Ökat tryck från finansiärer	30%
Ökad lönsamhet	25%

IKEM:s medlemsföretag verkar inom det breda spannet av plast-, gummi-, kemi- och läkemedelsproduktion. Branschens totala förädlingsvärde uppgår till en knappt femtedel av den totala industriproduktionen i Sverige. Exportvärdet var 325 miljarder kronor 2019. Samtliga redovisade svar, där annat ej anges, från konjunkturenkäten är omsättningsviktade med företagets omsättning. Konjunkturbrevet redovisas för varje kvartal.

För frågor kontakta:
Carl Eckerdal, chefekonom
070-497 11 98
carl.eckerdal@ikem.se

IKEM

Innovation and Chemical Industries in Sweden
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
Box 55915 | SE 102 16 Stockholm | Sweden
www.ikem.se